

DATE NOI PRIVIND LUPTA DE LA FINTINA ȚIGANULUI

de ION NANIA

După moartea lui Neagoe Basarab (septembrie 1521), conflictele dintre partidele boierești iau un caracter mai pronunțat, unele vrînd să se mențină la putere, iar altele să înscăuneze un domn favorabil intereselor lor. Acestor contradicții li se adaugă acum luptele, destul de puternice, din sînul aceluiași partide, care căpătau un pronunțat caracter teritorial¹.

Din cadrul acestor lupte, care duc la o totală slăbire a Țării Românești și la aservirea ei de către turci, face parte și lupta lui Radu Paisie dată la Fîntîna Țiganului. Ultima concluzie privitoare la această luptă este că: „Impotriva lui Radu Paisie se va ridica un nou pretendent, cu numele de Basarab Laiotă, care este înfrînt în lupta de la Fîntîna Țiganului (15 oct. 1545). Curînd după această victorie, Radu Paisie a fost înlocuit de turci cu Mircea, numit Ciobanul,...”². Mai întîi, trebuie să precizăm un lucru: este binecunoscut faptul că Radu Paisie a avut două lupte cu Laiotă Basarab; în prima este înfrînt, iar într-a doua iese biruitor. Acest adevăr este confirmat pe deplin de cronicar: „Deci preste puțină vreme au venit Laiotă Băsărabă vodă cu niște pribegi, anume: Stroe pribeagul și Manole și Mihalco și cu haiducii din Țara Ungurească și au avut război cu Radu vodă, și au biruit Laiotă vodă pre Radul vodă. Și au fugit Radul vodă cu boiarii la Necopole, și au venit Laiotă Băsărab vodă în Tîrgoviște. Iar cînd au trecut 2 luni, Radul vodă iar au venit cu mulțime de turci și au avut război la Fîntîna Țiganului, și au fost izbînda Radului vodă Paisie. Atuncea au perit și Laiotă vodă Băsărab, și Stroe pribeagul și Manole și Mihalco”³.

Dăruindu-i, după biruință, lui Radu vistier, satele Poenarii, Cheianii și Căpăținenii, însuși Radu Paisie ne dă cîteva amănunte interesante: „...iar domnia mea am miluit pe Radul vistier pentru credincioasa și

¹ *Istoria României*, vol. II, Ed. Academiei R.P.R., 1962, p. 649—650.

² *Ibidem*, p. 658.

³ *Istoria Țării Românești (1290—1690). Letopisețul cantacuzinesc*, ediție critică îngrijită de C. Grecescu și D. Simonescu, Ed. Academiei R.P.R., 1960, p. 48; *Letopisețul cantacuzinesc*, în *Cronicari munteni*, ediție îngrijită de Mihail Gregorian, vol. I, Editura pentru literatură, București, 1961, p. 116; același lucru îl afirmă și cronicarul Radu Popescu, vezi *Istoriile domnilor Țării Românești*, în *Cronicari munteni*, vol. I, p. 282—283.

dreapta slujbă pe care mi-a slujit-o, cînd a fost prima luptă cu Stroe Pribeagul și ne-au învins Stroe și s-a risipit oastea și s-au împrăștiat toți și au fugit toți și au lăsat visteria domniei mele și au început să jefuiască visteria domniei mele și au sfărîmat căruțele. Iar Radul vistier nu a lăsat visteria domniei mele, ci a scos-o cu bărbăția sa și a dres căruțele și a adus toată visteria la domnia mea la Turnu Nicopolului¹. Un alt document ne arată că Radu Paisie dăruiește aceluiași boier, Radu vistier, siliștea Bistreț și jumătate din Poiana Urîții „...pentru slujba pe care mi-a slujit-o cu dreaptă slujbă, cînd a venit Laiotă Băsărab și cu Stroe la Fîntîna Țiganului, de s-au bătut cu domnia mea”².

După cum vedem, cronicarii Țării Românești arată destul de limpede că lupta de la Fîntîna Țiganului s-a dat la două luni după prima, în care Radu Paisie fusese înfrînt și fugise la Nicopole. Faptul este confirmat, de altfel, chiar de cuvintele domnitorului din primul document citat: „...cînd a fost prima luptă cu Stroe Pribeagul și ne-au învins Stroe și s-a risipit oastea...”. În cel de-al doilea document citat, Radu Paisie îl răsplătește pe boierul său pentru „dreaptă slujbă, cînd a venit Laiotă Băsărab și cu Stroe la Fîntîna Țiganului”, și deci nu mai este vorba de prima luptă.

Confruntînd ultimul document dat de Radu Paisie în ziua de 28 februarie 1545³, cu primul document — care se păstrează în original — din timpul lui Mircea Ciobanul, care îi ia locul, din ziua de 25 martie 1545⁴, vedem că data luptei din 15 octombrie 1545 nu corespunde realității. La această dată, Radu Paisie nu mai era domn al Țării Românești. Timpul cît a domnit „9 ani și 8 luni”⁵, după cum spune cronicarul, corespunde cu timpul domniei după documente⁶. Data luptei rămîne așa cum era mai dinainte stabilită: 15 octombrie 1544⁷.

Dacă data luptei s-a putut stabili, locul unde s-a dat lupta, mai bine zis punctul unde se află Fîntîna Țiganului, considerăm că a rămas necu-

¹ Arh. st. București, *Condica mănăstirii Vierș*, nr. 479, f. 147; *Documente privind istoria României, veacul XVI, B. Țara Românească*, vol. II (1526—1550), Ed. Academiei R.P.R., 1951, doc. nr. 299, p. 294; Citat și de Constantin C. Giurescu, *Istoria românilor*, partea întâi, vol. II, București, 1937, p. 159.

² Arh. st. București, *Condica mănăstirii Vierș*, nr. 479, f. 103; *Documente privind istoria României, veacul XVI, B. Țara Românească*, vol. II (1526—1550), doc. nr. 251, p. 254. Ambele documente se păstrează în copii slave: primul este datat la 23 oct. 1546, iar al doilea la 17 nov. 1538. Întrucît la 23 oct. 1546 nu mai domnea Radu Paisie, ci Mircea Ciobanul, în volumul de documente citat, documentul este datat după dîvan, la 23 oct. 1542—1543. Greșeala copistului este izbitoare de la prima vedere. Primul este datat cînd Radu Paisie nu mai era domn, al doilea datat în 1538, adică cu mult timp înainte de prima luptă, ceea ce nu poate fi posibil, cum nu poate fi posibilă nici datarea din volumul de documente.

³ *Documente... veacul XVI*, B. vol. II, doc. nr. 326, p. 318.

⁴ *Ibidem*, doc. nr. 328, p. 320.

⁵ *Letopisețul cantacuzinesc*, loc. cit.

⁶ Primul document care ni se păstrează de la începutul domniei lui Radu Paisie este din 12 iulie 1535 (*Documente, veacul XVI, B*, vol. II, doc. nr. 180, XXII și p. 185), iar ultimul, de la sfîrșitul domniei, este cel amintit mai sus, din 28 febr. 1545, deci exact 9 ani și 8 luni, așa cum afirmă cronicarul și nu 10 ani, așa cum se afirmă în *Istoria R.P.R.* de sub redacția lui M. Roller (manual pentru învățămîntul mediu, Ed. de Stat Didactică și Pedagogică, 1956, p. 171).

⁷ N. Iorga, *Istoria românilor*, București, 1937, vol. IV, p. 412

noscut pînă în momentul de față. Atit documentele ¹, cit și cronicarii ², amintesc de lupta dată la Fintina Țiganului, fără să spună precis unde se află. Cu toate acestea, mulți au așezat punctul menționat lîngă Mislea, în Prahova ³. identificare admisă pînă în zilele noastre ⁴.

Majoritatea au acceptat explicația din *Marele dicționar geografic al României* ⁵, în care, găsindu-se toponimicul corespunzător, se arată că aci s-a dat lupta „după cum spune Fotino”. Fotino nu spune însă acest lucru, ci afirmă că : „... peste două luni a venit (Radu Paisie, *N. N.*) asupra lui Laiotă Vodă și dîndu-i război la Fintina Țiganului în județul Dîmboviței, l-a învins și l-a ucis împreună cu boierii săi Stroe, Manoli și Mihalcea” ⁶. Așadar, Fotino nu spune că lupta s-a dat la Mislea în Prahova, ci la Mislea în Dîmbovița, ceea ce înseamnă satul Mislea din comuna Cobia de Sus, raionul Găești, regiunea Argeș ⁷, care este cu totul altă localitate decît Mislea din raionul Cîmpina, regiunea Ploiești ⁸. O dovadă a faptului că lupta nu s-a dat lîngă Mislea în raionul Cîmpina este chiar mărturia domnitorului Radu Paisie : „...cînd a venit Laiotă Băsarab și cu Stroe la Fintina Țiganului”.

Intrucît Radu Paisie venea de la Nicopole spre Țirgoviște, drumul nu trecea prin Prahova și deci Laiotă Basarab nu putea veni să-l întîmpine decît pe drumul Nicopole-Țirgoviște. Dacă lupta s-ar fi dat la Fintina Țiganului în Prahova, ar trebui să acceptăm că Laiotă Basarab a încercat

¹ Documentul din „17 nov. 1538” dat de Radu Paisie, *Documente, veacul XVI, B. vol. II*, doc. nr. 251, XXVIII și p. 254; documentul din 30 dec. 1576, prin care Alexandru Mircea voievod întărește mării Vierăș satele Poenarii, Cheianii, Căpăținenii și Vierășul, jumătate din Balta Bistrețului și Grîndurile, dăruite de Ivașco mare vornic. Toate acestea fuseseră dobîndite de tatăl lui Ivașco, Radu mare clucer, de la Radu Paisie voievod, pentru slujbă credincioasă și cu vărsare de sînge, în lupta de la Fintina Ațiganului, cu Stroe Pribeagul (*Documente, veacul XVI, B. vol. IV*, doc. nr. 245, p. 244—246), și documentul din 19 oct. 1585 prin care Mihnea Turcicul întărește mînăstirii Vierăș satele Poenarii, Căpăținenii și Cheianii în urma unor judecăli. Satele fuseseră dăruite de Radu Paisie lui Radu mare clucer pentru credincioasă slujbă și sînge vărsat în lupta de la Fintina Țiganului, cu Stroe Pribeagul. (*Documente, veacul XVI, B. vol. V*, doc. nr. 223, XXIV și p. 210—212). Acest document este datat de Xenopol (după Hasdeu, *Arh. ist.*, I, I, p. 49) 12 oct. 1586 — A. D. Xenopol, *Istoria românilor din Dacia Traiană*, ed. a III-a, vol. IV. p. 199.

² *Letopiseful cantacuzinesc*, în *loc. cit.*; Radu Popescu, *Istoriile domnilor Țării Rumânești*, în *loc. cit.*

³ George Ioan Lahovari, C. I. Brătianu, și Grigore Tocilescu, *Marele dicționar geografic al României*, vol. III, Ed. „Socec”, 1900, p. 373; O. G. Lecca, *Dicționar istoric, arheologic și geografic al României*, București, 1937, p. 215; Constantin C. Giurescu, *Istoria românilor*, vol. II, partea întâi, p. 159.

⁴ *Documente privind istoria României, B. Țara Românească*, veacurile XIII—XVI, Indicele numelor de locuri, p. 55; *Istoria României*, Ed. Academiei R.P.R., 1962, vol. II, p. 1094.

⁵ George Ioan Lahovari, C. I. Brătianu și Grigore Tocilescu, *op. cit.*

⁶ Dionisiu Fotino, *Istoria generală a Daciei, sau a Transilvaniei, Țerei Muntenesci și a Moldovei*, traducere de George Sion, tom. II, București, 1859, p. 51.

⁷ În *Enciclopedia României*, vol. II, București, 1938, Mislea, plasa Găești, este trecută ca localitate pe harta județului Dîmbovița, p. 166, fără să figureze ca localitate la enumerarea localităților din județ; *Nomenclatura poștală a localităților din Republica Populară Română*, Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor, București, 1961, p. 210.

⁸ *Enciclopedia României*, vol. II, p. 329, 333, 348; *Nomenclatura poștală...*, *loc. cit.*

să fugă din Tîrgoviște la vestea că Radu Paisie vine din nou în țară, lucru imposibil, în primul rînd, datorită faptului că victoria obținută în prima luptă îi adusesese domnia pe care acum trebuia să și-o apere.

În acest ultim caz, Radu Paisie ar fi spus în documentul citat: cînd am venit sau cînd l-am prins și nu „cînd a venit“, ceea ce înseamnă cînd ne-a întîmpinat, cînd ne-a ieșit înainte. Așadar, lupta trebuie să se fi dat undeva pe drumul Nicopole-Tîrgoviște sau undeva în părțile marginale ale acestui drum, nu prea departe de el.

În această problemă ne vine în ajutor un fapt datorat unei întîmplări, petrecută în luna aprilie a anului 1963.

Cu ocazia lucrărilor pentru terasare în vederea plantării viței de vie pe terasa din partea stîngă a râului Mozacu, la sud de satul Teiu din Vale, în apropiere de satul Leșile, comuna Teiu, raionul Costești, în punctul Siliștea, a fost descoperit, la data amintită, un cimitir comun care conținea peste 200 de schelete. Anunțat prea tîrziu de această descoperire, am ajuns la fața locului după ce întregul cimitir fusese distrus¹.

După relatările țăranilor care au lucrat pentru terasare în sectorul respectiv², am aflat că scheletele, în majoritate, erau așezate cu capul spre vest, dar că la circa 30 de metri spre nord și nord-est de o fîntînă, care este numită și azi de majoritatea locuitorilor, în special de cei din satul Leșile, Fîntîna Țiganului, scheletele erau îngrămădite pe un șanț, pe o lăsațură ce venea în pantă dinspre vîrfurile terasei spre râul Mozacu, chiar pe lîngă fîntînă. Aci scheletele nu mai erau dispuse regulat. Majoritatea craniilor aveau percuții și tăieturi, ceea ce dovedește că fuseseră omorîți prin lovituri în cap. Personal am putut găsi un parietal cu două tăieturi de sabie date din față, întretăiate de o a treia lovitură dată dintr-o parte. Considerăm că din aceeași perioadă sînt și cele cîteva morminte descoperite cu ocazia săpăturilor arheologice efectuate în tellul neolitic gumelnițean ce se află la circa 300 de metri la nord de Fîntîna Țiganului³.

În ajutorul problemei luate în discuție vin și cîteva materiale arheologice descoperite în diferite împrejurări, după cum urmează:

1. Cu ocazia unor cercetări de suprafață, am descoperit în primăvara anului 1958, la 4 metri spre vest de Fîntîna Țiganului, pe malul stîng al râului Mozacu, la 0,40 metri adîncime, un vîrf de lance din secolul al XVI-lea⁴.

2. Tot de aci provine un alt vîrf de lance, din aceeași perioadă, scos la iveală la circa 15 metri spre est de Fîntîna Țiganului, cu ocazia arăturilor adînci de toamnă efectuate cu tractorul în anul 1960.

¹ Am fost anunțat de eleva Mihalcea R. Anica din clasa a X-a de la Școala medie nr. 3 Pitești.

² Marinache Marin, brigadier, Teiu din Vale, Stan C. Stanciu, Bogdan M. Roșioru și Badea M. Radu din satul Leșile.

³ I. Nania și Sebastian Morintz, *Șantierul arheologic de la Teiu*, manuscris.

⁴ Identificarea vîrfurilor de lance a fost făcută de Dinu V. Rosetti pe baza analogiilor cu materialele descrise în *Handbuch der Waffenkunde*, de Wendelin Boeheim, Leipzig, Verlag von E. A. Seemann.

3. În timpul lucrărilor de terasare efectuate în aprilie 1963 s-au mai găsit printre schelete încă două vîrfuri de lance, din care unul s-a pierdut, iar altul, achiziționat de noi, își găsește analogii în secolele XIV—XVI.

4. Cu ocazia unor cercetări de suprafață efectuate în anul 1960, am găsit la 26 metri spre nord-est de fîntînă o potcoavă de cal cu zece găuri pentru caiete. Potcoava are o importanță deosebită pentru problema luată în discuție, întrucît este plată, lucrată dintr-o singură placă masivă. Or, cu astfel de potcoave, caii erau potcoviți numai înainte de lupte, pentru a preîntîmpina rănirea lor prin colțarii împrăstiați pe cîmpul de luptă.

5. În mormîntul feudal nr. 1/1963 din tellul neolitic gumelnițean amintit mai sus s-a găsit un bumb de argint de proastă calitate, care a servit ca nasture și care este datat cu siguranță în secolul al XVI-lea, găsindu-și analogii printre cei descoperiți la Retevoești¹.

6. Cel mai prețios mijloc de datare pentru cimitirul comun de la Fîntîna Țiganului îl constituie un dinar de argint habsburgic din vremea lui Ferdinand I (1527—1564), bătut la Kremnitz, pentru Ungaria, în anul 1543². Așadar, moneda a fost emisă cu un an înaintea luptei și, dacă ținem seama că Laiotă Basarab cu ai săi veniseră din Ungaria, moneda datează cu precizie cimitirul.

7. Cu ocazia terasării, în partea de est a fîntîinii, la circa 30 de metri, au apărut urme de locuințe și grajduri incendiate. Într-unul din grajduri au apărut scheletele carbonizate ale unor cornute mari, iar într-o locuință, scheletul unui om, chiar lîngă vatra sobei³. Prin cîteva fragmente ceramice și prin două cahle de lut, așezarea se datează în secolul al XVI-lea.

Întrucît Fîntîna Țiganului din punctul Silișteea se află în partea de sud-vest a cîmpiei Balomireasca, considerăm că aici a fost vechiul sat dispărut Balomirești. În sprijinul acestei afirmații vine un document datat cu probabilitate în anul 1557, prin care Pătrașcu cel Bun voievod (1554—1557) întărește moșnenilor din satul Balomirești părțile lor de moșie⁴. Printre altele, în document se arată: „Și iarăși să fie lui Neniul ocină în Balomirești, partea lui, pentru că îi este veche și dreaptă ocină și dedină”⁵. Am amintit acest document, întrucît și astăzi se păstrează în pădurea din partea de est a satului Leșile, Poiana Neniei și Lacul Neniei, iar în partea de nord-vest a satului, Lacul Neniei, toponimice foarte vechi, legate probabil de acest document. În sprijinul acestei afirmații vine o altă descoperire

¹ Dorin Popescu și Dinu V. Rosetti, *Săpăturile arheologice de la Retevoești*, în *Materiale și cercetări arheologice*, vol. VI, Ed. Academiei R.P.R., 1959, p. 713, fig. 14/5. Toți nasturii descoperiți la Retevoești se află în colecția Muzeului regional Argeș din Pitești (secția feudală, nr. 99—100).

² I. Ionașcu, Sebastian Morintz, D. V. Rosetti, Vlad. Zira și Gh. Cantacuzino, *Bucureștii de odinioară în lumina săpăturilor arheologice*, Ed. Științifică, 1959, Pl. LXX/4, 5, 6.

³ Informație primită de la localnicii citați mai sus (trimîterea nr. 2, p. 376).

⁴ Arh. st. București, S. I., n. 605; *Documente privind istoria României, veacul XVI*, B., vol. III (1551—1570), doc. nr. 74, pp. 61—62.

⁵ *Documente... veacul al XVI-lea*, B., vol. III, p. 62.

întîmplătoare de prin anul 1940. În marginea Drumului Hotarului (Drumul Sării sau Drumul Slatinii), la Clin, într-o măgură de hotar, a fost descoperit un ulcior mare, smălțuit cu un smălț verde-măsliniu, în care s-au găsit două monede: un dinar de argint habsburgic din vremea lui Ferdinand I identic cu cel descoperit în 1963 la Fîntîna Țiganului, dar cu marginea ruptă, fapt ce a făcut să se piardă anul emiterii și o monedă austriacă de argint din anul 1815¹. Alături de ulcior au fost găsite și câteva cioburi ale unui vas spart². Așadar, este vorba de două stabiliri de hotar: una în secolul al XVI-lea, probabil cea amintită de documentul datat în 1557 și alta din prima jumătate a secolului al XIX-lea, perioadă în care se datează cu siguranță ulciorul și moneda³. Fragmentele ceramice descoperite lângă ulcior, neavînd nici o importanță practică în gospodăria unui țaran, au fost aruncate.

În concluzie, pe baza celor relatate mai sus, noi localizăm lupta dintre Radu Paisie și Laiotă Basarab la Fîntîna Țiganului lângă vechiul sat Balomirești, pe valea Mozacului, la nord de satul Leșile, pe teritoriul comunei Teiu, raionul Costești, regiunea Argeș, loc unde se mai păstrează și astăzi acest toponimic. De altfel, pe aci trecea și drumul cel mai important și cel mai scurt dintre Țirgoviște și Nicopole, lupta dîndu-se la circa 250—350 de metri de acest drum. Este posibil ca satul Balomirești să fi fost incendiat în timpul luptei date la Fîntîna Țiganului, ca după aceea să dispară și să apară satul Aleșii, actualul sat Leșile din sudul comunei Teiu.

O dovadă a faptului că drumul amintit a avut o deosebită importanță în trecut este că și astăzi el poartă denumirea de Drumul Sării, Drumul Slatinii sau Drumul Hotarului, denumire care se poate urmări pe întregul traseu dintre Găești și Slatina.

Drumul pe care considerăm că Radu Paisie a venit de la Turnu, adică drumul cel mai scurt între Turnu și Țirgoviște, este următorul: din Turnu se îndreaptă spre Roșiorii de Vede, Scioaștea, trece pe la est de Nătărăi, după ce mai înainte trece peste Vedea Veche prin Știrbei și pădurea Branîștea, merge mai departe pe la est de Dobrotești, Balaci, Surdulești, Miroși, Căldăraru, la vest de Strîmbeni, Ungheni, Humele și întretaie

¹ *Neueste Illustrierte Münz-, Maas- und Gewichtskunde... II*, von Dr. Alexander Lachmann, Leipzig, Verlag von Ernst Schäfer, 1860, Tafel XLIII, Oesterreichische Goldmünzen, nr. 2, (Tipul asemănător în aur).

² Descoperirea a avut loc datorită faptului că măgura, denivelîndu-se, a scos la iveală gura ulciorului. Locuitorii din satul Leșile l-au scos și mi l-a dat în primire, împreună cu monedele, prin anul 1947. Ulciorul, foarte rezistent, a servit după descoperire la păstrarea petrolului pentru lampă. Descoperitoarea mi-a relatat că în ulcior au fost și cîteva cărbuni.

³ Flămîniu Mîrțu, directorul Muzeului din Cîmpulung-Muscel, m-a informat despre o situație similară. În 1960, în comuna Cetățeni, în Valea lui Coman, pe malul drept al râului Dimbovița, pe partea dreaptă a drumului nou Cîmpulung—Țirgoviște, a găsit într-o mică măgură de hotar, o ulcea cu cărbuni și cu o monedă emisă în timpul lui Franz Iosif, în anul 1894. Așadar, în evul mediu, pînă la sfîrșitul secolului trecut, a existat acest obicei de a îngropa în măgurile hotarelor principale un vas cu cărbuni și o monedă.

Drumul Sării (Drumul Slatinii) la Deagurile¹. Este probabil ca Drumul Mare (Drumul Turnului) între Balaci și Roșiorii de Vede să fi trecut pe Valea Burdea, la est de actualul drum, paralel cu calea ferată ce se află ceva mai spre est. De la Deagurile spre Țirgoviște, Radu Paisie a venit pe Drumul Slatinii, ce trece pe la sud de satul Goleasca, prin pădurea Goleasca, pe la nord de satele Cantacuzu, Leșile, Pădurea Morteanca, chiar pe marginea de nord a pădurii, atinge partea de nord a comunei Morteni, apoi partea de nord a comunei Ionești, trece vadul Argeșului prin locuri nu prea adânci și ajunge la Găești. De aci drumul se confundă cu actuala șosea Dragodana—Cobia—Picior de Munte—Țirgoviște. Drumul se mai poate urmări și astăzi chiar în porțiunea Ionești—Deagurile, unde a rămas sub forma unor simple drumuri de care peste câmpii². Drumurile amintite de noi se pot urmări mult mai bine pe harta rusească din 1835 și chiar pe alte hărți de mai târziu³.

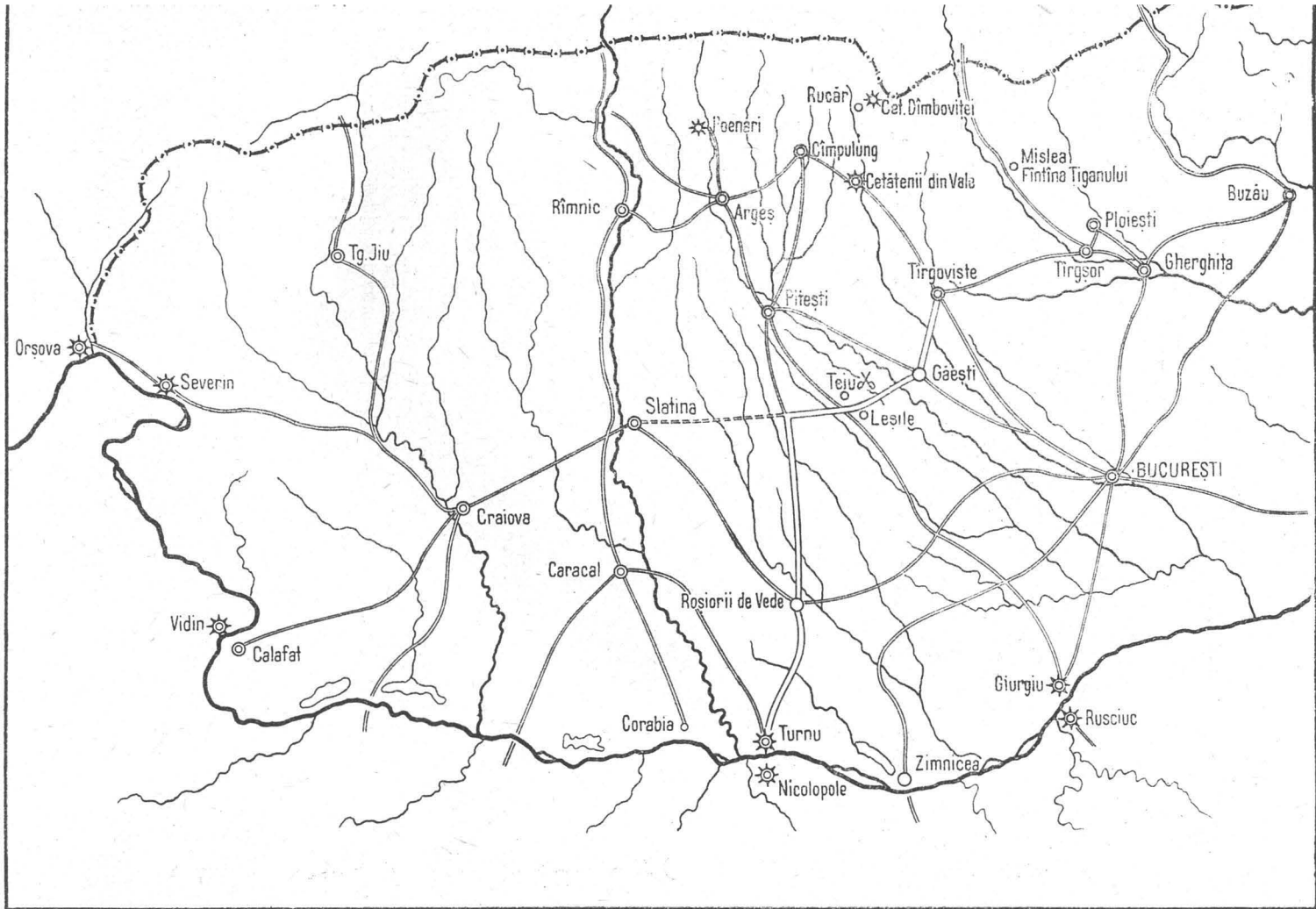
Rămîne ca o sarcină de viitor efectuarea unor sondaje arheologice pe vatra fostului sat Balomirești. Acestea ar fi importante din două puncte de vedere : în primul rînd, că s-ar aduce o contribuție la cunoașterea satului medieval în secolul al XVI-lea și în al doilea, s-ar putea lămuri problema dacă satul a dispărut din cauza luptei de la Fîntina Țiganului, ceea ce pare foarte posibil⁴.

¹ De la Deagurile, drumul merge peste cîmp, ajunge pe la vest de comuna Țuțulești și merge pînă la Pitești și de aci la Curtea de Argeș. Acest drum este cunoscut de localnici sub denumirea de „Drumul Mare”, care în evul mediu făcea legătura între Curtea de Argeș și Turnu (*Drumul cel mare ce merge la Argeș*, Biblioteca Acad. R.S.R., ms. 659, fila 12) ; vezi și I. Nania, *Contribuții la localizarea luptei de la Roșine*, în *Studii și articole de istorie*, vol. V, 1963.

² Harta $\frac{1}{100.000}$

³ *România și țările vecine danubiene de la Peșta pînă la Odessa, compusă de I. V. Massaloup, inginer, revădută și completată de A. Gorjean*, 1881.

⁴ Tradiția orală (informații primite de la Neagu Marinache, n. 1881) ne spune că la Fîntina Țiganului a existat un han unde poposeau călătorii pe timp de noapte. Hanul a dispărut, după tradiție, în timpul unei lupte, cînd turcii, veniți dinspre Giurgiu și Turnu, îi dau foc. Interesant este faptul că acest localnic ne spune că pe țiganul care a lucrat fîntina îl chema Costea și de aceea se mai numește și Fîntina Costii, denumire cunoscută numai de o parte din locuitorii satului Teiu din Vale. De altfel, mulți locuitori din satul Leșile știu că a existat un han la Fîntina Țiganului, incendiat de turci în timpul unei lupte.

Drumul parcurs de Radu Paisie. — Lupta de la Fîntîna Tîganului dintre Leșile și Teiuș